

## NAJSTARSZE DRZEWA W OGRODZIE BOTANICZNYM UMCS W LUBLINIE

### The oldest trees in the Botanical Garden of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin

Maciej KWIATKOWSKI, Ryszard SAWICKI

Ogród Botaniczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ul. Sławinkowska 3, 20-810 Lublin

e-mail: botanik@hektor.umcs.lublin.pl; rsawicki@op.pl

#### STRESZCZENIE

Ogród Botaniczny UMCS został założony w 1965 roku na terenie parku sławinkowskiego. Celem tej pracy było określenie wieku tego parku. Zinventaryzowano drzewa pochodzące z czasów przed założeniem tu ogrodu botanicznego oraz oszacowano ich wiek metodą pomiaru pierśnic. Z przeprowadzonych badań wynika, że park liczy sobie 120–140 lat.

#### WSTĘP

Ogród Botaniczny UMCS założono w 1965 roku na terytorium parku sławinkowskiego w zachodniej dzielnicy Lublina. Układ funkcjonalny i kompozycyjno-przestrzenny Ogrodu wpisany jest w częściowo naturalne, bogato urozmaicone warunki terenowe z zachowaniem dawnych wątków: ogrodu przy dworze Kościuszków z okresu ich bytności w drugiej połowie XVIII wieku i ogrodu zdrojowego z przełomu XIX/XX wieku (Kiełboń, Kałużniacka 1999).

Celem niniejszej pracy jest określenie wieku parku sławinkowskiego, który stał się później bazą do założenia Ogrodu Botanicznego.

#### MATERIAŁ I METODY

Przedmiot badań stanowią najstarsze drzewa posadzone przed założeniem Ogrodu Botanicznego UMCS. Wiek drzew szacowano metodą pomiaru pierśnic i z pomocą tabeli wiekowej drzew wg Majdeckiego (<http://drzewa.net/artukul/13>).

#### WYNIKI I DYSKUSJA

Najstarszy drzewostan istniejącego ogrodu tworzy 11 rodzimych gatunków drzew parkowych introdukowanych w naturalne siedliska od łęgowych (je-

sionowo-topolowych) w dolinie rzeki Czechówki po grądowe na zboczach lessowych wąwozów (Kiełboń, Kałużniacka 1999). Park sławinkowski przez kilkadziesiąt lat był zdziczałym ogrodem, zatem wytrzymały te drzewa, które zniosły brak pielęgnacji. Na terenie Ogrodu zinventaryzowano ogółem 180 szt. drzew parkowych, które rosły przed założeniem tutaj Ogrodu Botanicznego, czyli przed 1965 rokiem. Nie są jednorodne wiekowo i są związane z różnymi funkcjami, jakie pełnił ówczesny ogród, od przydworskiego do uzdrowskiego. Najstarsze drzewa to dwie lipy drobnolistne (*Tilia cordata*) o obwodach powyżej 500 cm związane z rodziną Kościuszków, a od 1999 roku uznane za pomniki przyrody. Na 100–140 lat szacuje się większość najstarszych drzew rosnących w Ogrodzie Botanicznym UMCS. Pochodzą one z okresu funkcjonowania Sławinka jako uzdrowiska i są związane z jego licznymi budynkami, alejami spacerowymi, rekreacyjną funkcją stawów i wąwozów lessowych. Wiele gatunków drzew odnawiało się drogą naturalną, stąd dość duże zróżnicowanie wiekowe (Fijałkowski, Kseniak 1986). Najstarsze drzewa założenia ogrodowego przedstawia tabela 1.

Oceniając wiek drzewostanu podzielono go na 4 grupy wiekowe: 40–70 lat (24 drzewa), 70–100 lat (61 drzew), 100–120 lat (32 drzewa), powyżej 120 lat (63 drzewa).

#### WNIOSKI

1. Park sławinkowski został założony w drugiej połowie XIX wieku w okresie, kiedy Sławinek był uzdrowiskiem, bowiem z tego okresu pochodzi największe starych drzew.
2. Większość starego drzewostanu w Ogrodzie Botanicznym UMCS stanowią: lipy drobnolistne (*Tilia cordata*), klony pospolite (*Acer platanoides*) i jesiony wyniosłe (*Fraxinus excelsior*).

**Tabela 1.** Wykaz gatunkowy najstarszych drzew w Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie**Table 1.** List of species the oldest trees in Botanical Garden UMCS in Lublin

| Lp.<br>No            | Gatunek<br>Species                               | Pierśnica<br>Dbh<br>[cm] | Liczba drzew w wieku [w latach]<br>Number of trees in age [in years] |           |           |           | Liczba drzew ogółem<br>Number of trees total |
|----------------------|--------------------------------------------------|--------------------------|----------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|----------------------------------------------|
|                      |                                                  |                          | 40–70                                                                | 70–100    | 100–120   | > 120     |                                              |
| 1.                   | <i>Tilia cordata</i> Mill.                       | 44–178                   | 13                                                                   | 30        | 18        | 22        | 83                                           |
| 2.                   | <i>Acer platanoides</i> L.                       | 45–92                    | –                                                                    | 10        | 5         | 18        | 33                                           |
| 3.                   | <i>Aesculus hippocastanum</i> L.                 | 50–96                    | 10                                                                   | 11        | 1         | –         | 22                                           |
| 4.                   | <i>Fraxinus excelsior</i> L.                     | 70–110                   | –                                                                    | –         | 2         | 14        | 16                                           |
| 5.                   | <i>Carpinus betulus</i> L.                       | 57–70                    | –                                                                    | –         | 3         | 5         | 8                                            |
| 6.                   | <i>Larix decidua</i> Mill.                       | 57–96                    | –                                                                    | 3         | 1         | 2         | 6                                            |
| 7.                   | <i>Robinia pseudoacacia</i> L.                   | 54–80                    | –                                                                    | 2         | 2         | 1         | 5                                            |
| 8.                   | <i>Prunus avium</i> L.                           | 57–67                    | –                                                                    | 3         | –         | –         | 3                                            |
| 9.                   | <i>Populus × canadensis</i><br>Moench `Serotina` | 118–147                  | –                                                                    | 1         | –         | 1         | 2                                            |
| 10.                  | <i>Picea abies</i> (L.) H. Karst.                | 45                       | 1                                                                    | –         | –         | –         | 1                                            |
| 11.                  | <i>Salix fragilis</i> L.                         | 127                      | –                                                                    | 1         | –         | –         | 1                                            |
| <b>Razem – total</b> |                                                  |                          | <b>24</b>                                                            | <b>61</b> | <b>32</b> | <b>63</b> | <b>180</b>                                   |

3. Stan zdrowotny drzew wymaga bieżącej kontroli i średnio 15–20 drzew rocznie poddawane są zabiegom pielęgnacyjno-leczniczym.

4. Z uwagi na dużą liczbę starych drzew, biorąc pod uwagę ich parametry, stan zdrowotny oraz znaczenie dla założenia ogrodowego wnioskuje się o ustanowienie pomnikami przyrody: *Fraxinus excelsior* – 9 szt., *Tilia cordata* – 30 szt., *Populus × canadensis* `Serotina` – 1 szt.

### SUMMARY

The Botanical Garden of Maria Curie-Skłodowska University was established in 1965. It is situated in the

park in Stawinek. The aim of the present work was to determine the age of the park. Measurements of the diameters of the trees were conducted and the park was estimated to be 120–140 years old.

### LITERATURA

Fijałkowski D., Kseniak M. 1986. Drzewa i krzewy w parkach wiejskich Lubelszczyzny. Wyd. PWN, Warszawa.

Kielboń C., Kałużniacka M. 1999. Ewidencja założenia ogrodowego przy Dworcu Kościuszków na Stawinku w Lublinie. Lublin.

<http://drzewa.net/artyku/13>. Pomniki przyrody – najstarsze drzewa w Polsce.